

"Det er første gang jeg har skullet beskrive mig selv så positivt"

Opsamlende rapport, september 2021
Aktionslæringsforløb #1

Projekt Peers som Recovery-guider &
Fra Tavs Viden til Tydelighed i Samarbejdet

"Det er første gang jeg har skullet beskrive mig selv så positivt"

Resumé

Denne rapport samler erfaringerne fra et aktionslæringsforløb, der er gennemført fra februar-maj 2021. I aktionen deltog 13 lønnede peer-medarbejdere samt deres kollegaer. Deltagerne var fordelt på fire regioner og to kommuner i hhv. øst og vest. Aktionen afprøvede brugen af en ny metode, kaldet *personlige statements*, og var den første af i alt to forløb. Denne rapport indgår i kvalificeringen af det næste forløb.

Aktionen har skabt læring om, at særligt brugerne efterlyser at samarbejdet med indsatserne (også) har et styrkefokus, der lader brugernes ressourcer og positive sider spille en rolle i samarbejdet og dialogerne om deres situation. De efterlyser et skriftligt mødeforberedelsesredskab, da mødet med indsatsen typisk er stressende og det kan være svært at huske, hvad man vil sige, hvilket har stor indflydelse på, hvad der ender med at blive aftalt.

Samtidig har aktion vist, at peer-medarbejdernes rolle i forhold til den konkrete planlægning af det enkelte forløb, ofte ikke er tydeligt defineret. Dette kan skabe en uklarhed om betydningen af de samtaler peer-medarbejdere har med patienterne.

Både peer-medarbejdere og deres ledere peger på, at det styrker peer-medarbejderen rolle i forhold til kollegaerne, når de har arbejdet med *personlige statements*. Dette gælder i særlig grad, hvis ens rolle som peer er uklar eller hvis man er ny som peer og usikker på ens rolle og opgaver.

Samlet anbefaler rapporten at aktion to, der iværksættes i december 2021, skal have fokus på, hvordan *personlige statements* konkret kan anvendes i planlægningen, beslutningerne og samarbejdet omkring det enkelte forløb. Det kan fx være til behandlingskonferencer, møder og i samarbejdet mellem peer-medarbejdere og øvrigt personale. Derudover bør der være en særlig opmærksomhed på, hvordan *personlige statements* kan anvendes tidligst muligt i et forløb.

Indhold

1. Indledning	3
2. Rapportens formål	4
3. Datagrundlag og metode	5
4. Om <i>personlige statements</i>	6
5. Brugernes oplevelser- og brug af <i>personlige statements</i>	8
6. Peer-medarbejderen brug af <i>personlige statements</i> under aktionen	11
7. Ledelsens oplevelse af aktionen	14
8. Konklusioner og anbefalinger	16
8.1 Anbefalinger til aktion #2	18
9. Perspektivering	19

Rapporten er udarbejdet med støtte fra TrygFonden og Sundhedsstyrelsen som en del af Projekt Peers som Recoveryguider og Fra Tavs Viden til Tydelighed i Samarbejdet.

Rapportansvarlige: Projektkoordinator Nis Bjarnhof og Chefkonsulent Klavs Serup Rasmussen

September 2021 © Peer-Partnerskabet og Peer-Netværket Danmark. Rapporten må gengives med tydelig kildeangivelse.

Læs mere på www.peerpartnerskabet.dk.

1. Indledning

Denne rapport samler op på erfaringerne fra et aktionslæringsforløb, der er gennemført fra februar-maj 2021. I aktionen deltog 13 lønnede peer-medarbejdere og deres kollegaer. Deltagerne var fordelt på fire regioner og to kommuner i hhv. øst og vest. Aktionen var den første af i alt to forløb. Denne rapport indgår i kvalificeringen af det næste forløb.

Formålet med aktionen var at undersøge, om en bestemt måde at arbejde med psykiatribrugeres præferencer på, kaldet *personlige statements* kan understøtte en mere inddragende og recovery-orienteret tilgang i samarbejdet mellem bruger, peer og kollegaer. Målet har samtidig være at foretage en indledende undersøgelse af implementerbarheden af den ny metode. Der er lavet 50 *personlige statements* under aktionen, på det tidspunkt, hvor dataindsamlingen afsluttedes.

I aktionen har peer-medarbejdere været de primært ansvarlige for at introducere *personlige statements* for brugerne, samt at bistå med at udfylde arbejdsarket, hvis dette aftaltes.

Den afprøvede tilgang: Personlige Statements

I aktionslæringsforløbet er afprøvet en tilpasset version af Patricia Deegan's '*power statements*,' for at undersøge om det er muligt og relevant at anvende dette i samarbejdet med mennesker med psykiske vanskeligheder, både i den regionale og kommunale psykiatri.

Strukturen for *personlige statements* er:

At præsentere sig selv som en person
(og ikke en sygdom, problem eller lign.)

Sige hvad der er vigtigt for en selv

Fortælle hvad man ønsker hjælp til
fra indsatsen/andre

For at man kan... (hvad skal støtten gøre muligt
og er der noget støtten ikke må gøre umuligt)

Metodisk hører *personlige statements* under feltet Fælles Beslutningstagen, mere specifikt under den del af Fælles Beslutningstagen, der vedrører præferencer og personlige mål. Præferencer handler om brugernes ønsker til støtte og behandling.

Læs mere om *personlige statements* i afsnit 4.

Hvem står bag:

Aktionen og denne rapport er gennemført i et samarbejde mellem Peer-Partnerskabet, Region Hovedstadens Psykiatri, Region Sjælland, Københavns Kommune og Peer-Netværket Danmark, som en del af projekterne '*Peers som Recoveryguider*' og '*Fra Tavs Viden til Tydelighed i Samarbejdet*'.

For mere om samarbejdet og projekterne, se sidst i rapporten.

2. Rapportens formål

At recovery er muligt, er bredt anerkendt. Men i hele verden har det vist sig vanskelig at omsætte recovery til konkret praksis. Herhjemme viste et nyere studie, at:

"Sundhedspersonale på psykiatriske sengeafsnit har kendskab til recovery og recovery-orienteret praksis og har intentioner om at integrere det i deres daglige arbejde. Men deres definitioner og forståelser af, hvad recovery og recovery-orienteret praksis er og indebærer, er divergerende, og personalet har svært ved at omsætte deres viden om emnet til praksis" (Madsen, 2018).

Der er dog efterhånden en vis viden om, at recovery-orienteret praksis bør bygge på personcentrering, samarbejde og ligeværdighed (Hummelvoll mfl., 2015). Personcentrering indebærer, at brugernes viden og ønsker er centrale for planlægningen, beslutningerne og samarbejdet omkring det enkelte forløb (Borg mfl., 2009). Dertil fremhæves peer-støtte som væsentlig.

I 2021 var der ca. 200 lønnede peer-medarbejdere i Danmark. Undersøgelser har vist, at forventningerne om, at den enkelte peer både kan vise vejen i omstillingen til recovery, samt indgå i allerede eksisterende praksis, ofte skaber uklarhed om rollen som peer, der kan blive mødt med flere – til tider modstridende – forventninger fra brugere og personale:

"The analysis shows that peer-workers experience both role ambiguity and goal uncertainty and that they use substantial discretion in determining the nature, amount and quality of their peer practices" (Kessing, 2021).

Aktionslæringsforløbet, der blev gennemført fra februar-maj 2021, havde derfor til formål at undersøge:

1. Om *personlige statements*
 - a. opfylder et behov hos brugerne¹.
 - b. er anvendeligt som samarbejdsredskab mellem bruger og indsats.
 - c. på en meningsfuld måde tydeliggør brugernes perspektiv, viden og ønsker.
 - d. bidrager til, at brugerne i højere grad er med til at bestemme, hvilken hjælp og støtte de har behov for.
2. Om det påvirker peer-medarbejdes² rolle positivt i den indsats de arbejder i, når de er ansvarlige for at introducere *personlige statements* for brugerne.
3. Om *personlige statements* styrker samarbejdet mellem brugere, peer-medarbejdere og øvrigt personale³.

Under disse overordnede spørgsmål har aktionen også beskæftiget sig med spørgsmål omkring, om der kan laves *personlige statements* tidligt i et forløb, om brugerne kun kan lave ét eller flere m.m.

Denne rapport samler op på disse erfaringer. Eftersom aktionen var den første, var der ingen forventning om at få svar på alle spørgsmål, men i højere grad at afsøge om *personlige statements* rummer potentialet til at skabe værdi for brugere, peer-medarbejdere og indsatsen som helhed.

Opsamlingen har derfor ikke til formål at svare på alle spørgsmål om *personlige statements*, men at kvalificere aktionslæringsforløb to, der påbegyndes december 2021.

¹ Med 'brugere' menes alle, der aktuelt modtager støtte fra den regionale behandlingspsykiatri og/eller de kommunale psykosociale indsatser/socialpsykiatri.

² Med peer-medarbejdere menes alle, der er ansat i en stilling på baggrund af deres erfaringskompetencer, og hvor dette er primært i deres funktion. Peer omtales fx i Region Hovedstadens Psykiatri som recovery-mentorer.

³ Med 'øvrigt personale' menes alle, der arbejder i samme indsats, men som ikke er peer-medarbejdere, dvs. sundheds- og socialfagligt personale.

3. Datagrundlag og metode

I aktionslæringsforløbet fra februar-maj 2021, afprøvede 13 peer-medarbejdere *personlige statements* på deres arbejdsplads. De var ansat i fire regioner og i kommunerne Vejle og København. De regionalt ansatte arbejder både på døgn- og ambulante tilbud.

Datagrundlaget for nærværende rapport udgøres af:

- 3 interviews med brugere, der har lavet *personlige statements* som en del af deres forløb
- Et brugerpanel, hvor tre psykiatribrugere lavede *personlige statements* med en peer og herefter drøftede deres oplevelse.
- En fokusgruppe, hvor tre peer-medarbejdere diskuterede deres erfaringer med at lave *personlige statements*
- 11 interviews med peer-medarbejdere
- 4 interviews med ledere fra indsatser

Der er skrevet notater til alle interviews, panel m.m., som efterfølgende er blevet tematiseret ud fra aktionens spørgsmål.

I løbet af aktionen var der lavet 50 *personlige statements* med brugere, primært i regionale tilbud ved afslutningen af dataindsamlingen. Der er indsamlet fem eksempler på *personlige statements* og der er givet samtykke til at dele dem. De fem er dog *ikke* repræsentative, da 35-40 er lavet på døgnafsnit, men ingen af de indsamlede er herfra. Det skyldes bl.a. GDPR, at patienter udskrives hyppigt samt at det ikke har været muligt at arrangere møder med de tidl. patienter, vi har kontaktet.

Der er indhentet samtykke til alle personlige oplysninger, der deles i denne rapport.

Sådan blev aktionen gennemført:

De 13 peer-medarbejdere meldte sig frivilligt til aktionen. Alle peer-medarbejdere havde i forvejen fået godkendt deres deltagelse af nærmeste leder. Det øvrige personale havde ikke specifikke, aktive roller i aktionen. Det var således op til hver enkelt peer-medarbejder at finde ud af, hvordan *personlige statements* kunne fungere i deres kontekst.

Instruktionerne i at gennemføre aktionen bestod af en manual, der beskrev formål og den praktiske brug af *personlige statements*. Der blev opfordret til, at lave *personlige statements* forud for afgangsmøder, fx med egen læge, psykiater eller andet, men arket kan også anvendes i mange andre sammenhænge. Derudover har peer-medarbejderne løbende været i kontakt med projektkoordinator.

Peer-medarbejderne har præsenteret brugerne for muligheden for at lave *personlige statements*, når der har været en meningsfuld anledning. Det har udelukkende været senere end første kontakt. Der har ikke været andre end peer-medarbejdere involveret i at invitere brugerne til at arbejde med lave *personlige statements*, fx gennem henvisning fra kontaktperson eller lign.

4. Om personlige statements

Arbejdspapiret 'personlige statements' er et A4-ark, der i aktionen er blevet udleveret til brugerne og udfyldt i samarbejde med en peer-medarbejder. Arket er også blevet fremsendt på mail og drøftet telefonisk.

Personlige statements har følgende struktur:

- Sådan vil jeg introducere mig selv
- Det er vigtigt for mig at...⁴
- Jeg vil gerne have hjælp til
- Så jeg kan

Der er et tomt arbejdsark sidst i rapporten. Dette er et eksempel på et udfyldt *personligt statement*:

Thomas' personlige statement

Thomas er midt i tyverne og blevet udskrevet efter en toårig indlæggelse på døgnafsnit. Han har på den ene side et stærkt drive til at gøre noget, men på den anden side *'tror han overhovedet ikke på noget. Intet kan lykkes'*. Det er *'en meget svær kamp'*.

Alligevel mener han, at hans personlige statement kan hjælpe ham. Det er *'første gang jeg har skullet beskrive mig selv så positivt'*. Samtidigt hjælper det ham til hvordan det, han finder værdifuldt, kan *'vise for andre'*.

Sådan introducerer jeg mig selv: hej, jeg er en kreativ person-
lighed som elsker at udfolde mig selv.
Jeg maler abstrakte tekstur fyldte malerier.
Jeg er åbensindset og kærlig. Jeg er meget
kontrast fuld. Omsorgsfuld og kæmper hver dag

Det er vigtigt for mig at: Være god ved dem jeg har omkring
mig. have kærlighed i mit liv, være produktiv
gøre det jeg drømmer om så jeg får mening
med mit liv

Jeg vil gerne have hjælp til: at se mine egne værdier, finde
mening med livet, holde struktur, holde mig
clean, holde fast og bygge mit netværk op

Så jeg kan: have det godt, se fremad, opbygge gode relationer, acceptere
mine vilkår

Sådan introducerer jeg mig selv:

Jeg er en kreativ personlighed som elsker at udfolde mig selv. Jeg maler abstrakte tekstur fyldte malerier. Jeg er åbensindset og kærlig. Jeg er meget kontrast fuld. Omsorgsfuld og kæmper hver dag.

Det er vigtigt for mig at:

Være god ved dem jeg har omkring mig. Have kærlighed i mit liv, være produktiv, gøre det jeg drømmer om så jeg får mening med mit liv.

Jeg vil gerne have hjælp til:

At se mine egne værdier, finde mening med livet, holde struktur, holde mig clean. Holde fast og bygge mit netværk op.

⁴ Litteraturen understreger vigtigheden af at hjælpe mennesker med at identificere personlige recovery-mål, og ikke faglige mål (Slade, 2009 | Borg mfl., 2013).

Brugen af *personlige statements* skal bidrage til, at brugere, der fx indlægges i psykiatrien eller som modtager støtte fra en kommunal indsats, har mulighed for i egne ord at beskrive sig selv, og hvad der er vigtigt, så dette synliggøres både for dem selv og for andre.

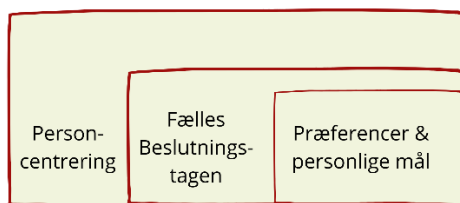
Samtidig formulerer brugeren, hvad man gerne vil have hjælp til, men ikke præcis hvilken hjælp, man gerne vil have. Således er arket også en invitation til, at indsatsen kan bidrage med faglig viden, så der kan træffes fælles beslutninger om, hvad der skal iværksættes.

Intentionen er at *personlige statements* inviterer til et samarbejde om løsning af de vanskeligheder, som brugerne finder væsentlige, og som skaber værdi i brugerens hverdag. Dertil er håbet, at strukturen i *personlige statements* understøtter, at brugeren fastholder sin egen forståelse af sin situation og har mulighed for at agere i samarbejdet.

I vejledningen til aktionen opfordres der til, at *personlige statements* bliver lavet forud for afgørende møder, fx med egen læge, psykiater eller andet. Dog kan arket anvendes i mange andre sammenhænge.

Metodefelt

Metodisk hører *personlige statements* under feltet Fælles Beslutningstagen, mere specifikt under den del, der vedrører præferencer og personlige mål. Præferencer handler om brugernes ønsker til støtte og behandling. Fælles beslutninger er centralt for en personcentreret tilgang.

De fire grundprincipper for fælles beslutningstagning:

- Både bruger og indsats skal være aktivt involveret i beslutningstagningen.
- Begge parter skal dele deres viden.
- Begge parter skal dele deres præferencer.
- Parterne skal nå til enighed.

Baggrunden for arbejdsarket

Personlige statements er inspireret af Patricia Deegan's '*power statements*' som er et arbejdsark til fælles beslutningstagning i forhold til medicinsk behandling.

Forskningsinterviews, der er gennemført for Peer-Partnerskabet i 2020, viste at navnet '*power statements*' ikke fungerede for brugerne, der havde svært ved at koble ordlyden til dem selv. Samtidig viste pilotafprøvninger, at brugere havde vanskeligt ved at anvende den fremgangsmåde Deegan foreslår.

Det anvendte arbejdsark for *personlige statements* er udviklet af Peer-Partnerskabet og indgår pt i et randomiseret forsøg i et andet af Peer-Partnerskabets projekter.

5. Brugernes oplevelser- og brug af *personlige statements*

Her beskrives brugernes erfaringer fra aktionen med anvendelse af *personlige statements*.

Afsnittet bygger på interviews med seks brugere:

- To har lavet *personlige statements* i forbindelse med kommunal indsats.
- Én har lavet *personlige statements* i forbindelse med udskrivning fra døgnafsnit.
- Tre har lavet *personlige statements* som del af en fokusgruppe projektet organiserede.

Alle seks brugere har været i mangeårig kontakt med regionale og kommunale indsatser. Aldersmæssigt befinder de sig fra midten af tyverne til midt 50'erne. Der indgår ikke erfaringer fra regionale indsatser, hvilket bør være et væsentligt fokuspunkt i aktion to.

Brugernes forståelse af problemstillingen

Alle interviewede kender i større eller mindre grad til problemer med at være med til at sætte deres egne, positive mål for behandling og støtte på dagsordenen. De har oplevet mangel på tid, at blive mødt med pessimisme eller et snævert fokus på stabilisering. Samtidig kender alle til ikke at få sagt afgørende ting til personalet, enten fordi de glemmer det, fordi det er for svært at tale om eller meget kompliceret.

"Jeg oplever, at man kun får det fra møder, som man selv forbereder" – bruger.

Fem af de seks har oplevet at modtage behandling/støtte, som de ikke fandt relevant eller meningsfuld for dem, hvilket de tilskrev at de bl.a. ikke havde fået præsenteret sig selv ordentligt til de indledende møder. Tre af de seks beskriver, at de oftere end at have fået hjælp til at handle på håb og drømme, har fået 'skudt dem ned' af personalet.

Opfylder *personlige statements* et behov?

Alle seks brugere udtrykker samstemmende et behov for et mødeforberedelsesredskab, der:

- Hjælper en til at præsentere sig
- Hjælper en til at formulere hvad der er vigtigst for en selv - både på kort og lang sigt
- Hjælper en til at huske og sige, hvad man gerne vil have hjælp til

Generelt udtrykker brugerne en erfaring med, at det er vigtigt, at man er skriftligt forberedt til møder med indsatsen, fordi man ofte glemmer det, der er vigtigt for en selv og fordi, man kan være bange for at sige hvad man ønsker fra indsatsen.

"Hvis der skal være fokus på andet end mine problemer, skal jeg selv sørge for at det kommer på dagsordenen" – bruger.

Er *personlige statements* anvendeligt som samarbejdsredskab mellem bruger og indsats?

Alle brugere fandt *personlige statements* let at anvende. Samtidig har alle anvendt det på hver sin måde. Selvom der er lavet mindst 50 *personlige statements*, har de beskrevne udfordringer med empiriindsamlingen vanskeliggjort en fuld undersøgelse af på hvilke måder *personlige statements* er blevet anvendt. Dog viser interviewene, at *personlige statements* har været anvendt på i hvert fald to måder:

- I mødet mellem peer og bruger, hvor brugeren har anvendt det til løbende at drøfte samarbejdet og dets formål i fh.t. brugerens egne mål og præferencer.
- Som forberedelse til vigtige møder, fx med myndighed, hvor det er blevet skrevet ned og læst op.

"Før mødet med rehabiliterings-teamet var jeg meget forvirret og nervøs. Jeg var bange for, at de ville sende mig i ressourceforløb et år mere. Det gav mig sikkerhed, at jeg ville kunne læse det op, selv hvis jeg begyndte at græde. Under mødet sad jeg med det. Jeg ville tage ordet først, for den tager ordet først har magten!" - bruger

Kan *personlige statements* tydeliggøre brugernes perspektiv, viden og ønsker?

Erfaringen fra aktionen er, at brugerne i overraskende grad oplever, at *personlige statements* har en væsentlig betydning især i forhold til dem selv og deres forståelse af dem selv, deres værdier og handlemuligheder.

I aktionen har *personlige statements* primært været anvendt som dialogredskab med peer-medarbejdere, og der er på nuværende tidspunkt derfor ikke tilstrækkelige erfaringer med om - og hvordan - *personlige statements* kan tydeliggøre brugernes perspektiv, viden og ønsker ind i den konkrete planlægning af det enkelte forløb. Dette bør derfor være et væsentligt opmærksomhedspunkt i aktion to.

Bidrager *personlige statements* til, at brugerne i højere grad er med til at bestemme, hvilken hjælp og støtte de har behov for?

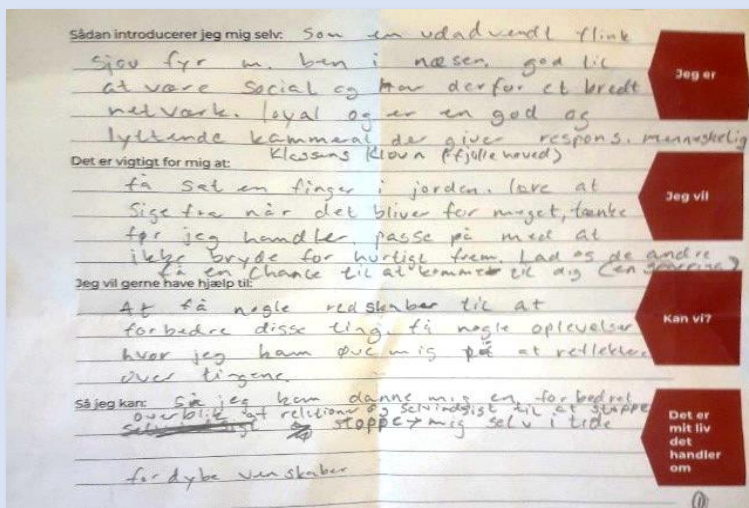
Der kan være erfaringer med dette fra aktionen, men spørgsmålet kan ikke besvares fyldestgørende ud fra den indsamlede empiri, hvor der ikke er beskrevet brug af *personlige statements* til fx behandlingskonferencer, handleplaner o. lign.

Som nedenstående citat fra interviewet med Axel viser, oplever brugerne at *personlige statements* kan bidrage til at tydeliggøre, hvad møder med medarbejdere handler om og derfor bedre kan deltage i mødet.

Brugerne udtrykker samtidig et ønske om, at dialogen med indsatserne ikke udelukkende er problemfokuseret, men i højere grad også beskæftiger sig med, hvordan man kan realisere det der er vigtigt for en, hvad man selv kan gøre og andre forhold vedrørende ens egne handlemuligheder og ressourcer.

Axels' personlige statement

Axel er midt i trediveerne og mødes med en peer-medarbejder en gang ugentligt i et socialpsykiatrisk tilbud. Axel fortæller at hans personlige statement har betydet, at møderne med hans kontaktpersoner er 'blevet mere styrede og fokuserede.' Ligeledes har det været meget vigtigt at skrive sine problemer ned 'så jeg selv kan se hvad der er væsentligt.'

Sådan introducerer jeg mig selv:

Som en udadvendt flink sjov fyr m. ben i næsen, god til at være social og har derfor et bredt netværk, loyal og er en god og lyttende kammerat, der giver respons. Menneskelig. Klassens klovn (fjollehoved).

Det er vigtigt for mig at:

Få sat en finger i jorden, lære at sige fra når det bliver for meget, tænke før jeg handler, passe på med at ikke bryde for hurtigt frem. Lad os de andre få en chance til at komme til dig (en sparring).

Jeg vil gerne have hjælp til:

At få nogle redskaber til at forbedre disse ting, få nogle oplevelser hvor jeg kan øve mig på at reflektere over tingene.

Så jeg kan:

Så jeg kan danne mig en forbedret overblik, at relationer og selvindsigt til at stoppe mig selv i tide, få dybe venskaber.

"Jeg glemmer ofte noget med vilje, når jeg køber ind, så jeg er nødt til at gå ud og være sammen med andre mennesker."

Kenneth lavede sit personlige statement efter en psykiatrisk indlæggelse. Det har gjort den vigtige forskel for ham, at han er blevet mere bevidst om sine løsningsstrategier.

Det betyder, at Kenneth synes hans måder at håndtere hverdagen på, ikke er så skamfulde, da han ellers har skammet sig over sin måde at købe ind på og sit store behov for at bevæge sig ud blandt andre.

Kenneths personlige statement omhandler også, hvordan han skal præsentere sig for andre. Det har han nydt godt af og er efter udskrivelse, som noget nyt, begyndt at tale mere med sine naboer. Han har efter udskrivelsen set dem 'næsten hver dag.'

6. Peer-medarbejderes brug af *personlige statements* under aktionen

Peer-medarbejderne har været de centrale aktører under aktionen. De har haft til opgave at introducere *personlige statements* for brugerne og bistå med at udarbejde dem efter behov. Samtidig har peer-medarbejdere skulle bringe det personlige statement videre ind i indsatsen, når det har været aftalt med brugeren.

Afsnittet bygger på interviews med 11 peer-medarbejdere.

Hvilke behov opfylder *personlige statements* for peer-medarbejdere?

Peer-medarbejderne udtrykker en række forskellige behov, som er uafhængige af hvilken region eller kommune man er ansat i, og som alle på forskellige måder handler om relation til indsatsen og samarbejdet i hverdagen i indsatsen.

Det væsentligste behov, som peer-medarbejderne beskriver, er at man som peer generelt har mange gode samtaler med brugerne, men fordi disse samtaler sjældent spiller en konkret rolle i tilrettelæggelsen af indsatsen, glemmes de. Her oplever peer-medarbejderne, at når de laver *personlige statements* med brugerne, er det lettere at fastholde det, der er vigtigt for den enkelte bruger. Det er dog fortsat op til brugerne selv at tage deres *personlige statements* videre.

Hovedparten af de interviewede peer-medarbejdere beskriver, at udarbejdelsen af *personlige statements* med brugerne været af stor betydning, både i forhold til ens egen forståelse af hvad der er vigtigt i peer-arbejdet og i forhold til det øvrige personale.

"Personlige statements har været med til at åbne en vigtig dialog med mine kollegaer om hvad recovery-orientering betyder i praksis. Også fordi jeg selv er meget søgende på, hvad det egentligt vil sige." - peer

Ca. 1/3 af peer-medarbejderne oplevede ikke at blive spurgt til råds eller på andre måder at være efterspurgt som samarbejdspartner af sine kollegaer. Resten af peer-medarbejderne oplevede ikke dette, og beskrev at de arbejdede tæt sammen med deres kollegaer og deltog i faglige drøftelser m.m.

Er *personlige statements* anvendeligt som samarbejdsredskab mellem bruger, peer og indsats?

Som aktionen er gennemført, har der ikke været medtænkt hvordan indsatsen som helhed skal forholde sig til *personlige Statements*. Derfor beskriver peer-medarbejdere, at det i høj grad har været op til den enkelte at finde anvendelse af *personlige statements*.

Selvom hele indsatsen ikke har været involveret i aktionen, er der skabt mange erfaringer med brugbarheden af *personlige statements*. Alle peer-medarbejdere rapporterer om interesse og nysgerrighed fra brugerne for *personlige statements* - også selvom det ikke altid faktisk lykkes at finde tid og lejlighed til at få lavet et. Samtidig har peer-medarbejderne ikke mødt afvisninger, når de har inviteret til at arbejde med det, undtagen fra to brugere, der foretrak at lægen tilrettelagde deres forløb. Endelig beskriver peer-medarbejdere, at brugere, der ellers normalt er 'skeptiske overfor skemaer' har ønsket at arbejde med *personlige statements*.

En væsentlig udfordring ved brugbarheden af *personlige statements* er, at mange peer-medarbejdere kun har ét møde med en bruger og ikke ser vedkommende igen. Samtidig vil de fleste peer-medarbejdere gerne have, at første kontakt med brugerne skal være helt åben og dagsordensfri, hvorfor langt de fleste *personlige statements* er lavet i anden eller senere kontakt med brugerne. Der er derfor en udfordring i at lave *personlige statements* i de sammenhænge, hvor peer-medarbejdere ikke har længerevarende forløb med brugere.

Oplever peer-medarbejdere, at *personlige statements* tydeliggør brugernes perspektiv, og bidrager til, at brugerne i højere grad er med til at bestemme, hvilken hjælp og støtte de har behov for?

På trods af, at der er lavet mindst 50 *personlige statements* i løbet af aktionen, har vi kun få dokumenterede erfaringer med at brugerne selv, eller peer-medarbejdere, har brugt dem til møder med indsatsen.

Brugerne har flere gange i aktionen fortalt peer-medarbejdere, at de ønsker at bringe deres *personlige statements* videre, men det har ikke kunnet undersøges, om det faktisk er sket og om peer-medarbejdere ville kunne have spillet en meningsfuld rolle i dette.

Det er peer-medarbejdernes vurdering, at der har manglet en procedure for, hvordan øvrigt personale i indsatserne skulle tage *personlige statements* op. Til dette hører, at det er uklart, hvilken rolle brugernes egne udsagn og præferencer konkret kan spille i indsatsen.

Endelig er der en række spørgsmål om tavshedspligt, persondata m.m. som gør det uklart, hvordan man som peer skal arbejde med brugernes input ind i indsatsen.

Påvirker det peer-medarbejderes rolle positivt, i den indsats de arbejder i, når de er ansvarlige for at introducere *personlige statements* for brugerne?

Interviewene peger på, at jo mindre integreret man som peer føler sig på sin arbejdsplads, jo mere oplever peer-medarbejderne, at *personlige statements* styrker deres rolle i forhold til både brugere og kollegaer. Dette gælder for ca. 1/3 af de peer-medarbejdere, der har deltaget i aktionen.

"Personalet ved godt, at jeg er der, men de glemmer ofte at henvise til mig. Det er dog blevet meget bedre efter jeg begyndte at lave Personlige Statements. Men jeg vil gerne inddrages meget mere..." - Peer

Derudover er der en generel oplevelse af, at *personlige statements* bidrager til at kvalificere både dialogen med det øvrige personale, samt at konkretisere hvad der for den enkelte bruger er skridt i retning af recovery.

Endelig er der en frustration hos peer, forbundet med at omsætte en god samtale med brugerne til konkrete beslutninger vedrørende det enkelte forløb, som *personlige statements* delvist har bidraget til at afhjælpe.

"Det overraskede mig stærkt, at..."

Iben, der er peer-medarbejder i et ambulant tilbud, fortæller:

"Vi har en bruger, der er kommet hos os gennem mere end tyve år med svære depressioner. Når behandlingen virker bedst, transformerer den en svær depression til en moderat. Patientens kontakt med indsatserne drejer sig helt primært om medicin, ligesom samarbejdet med mig, som hun kender godt, har handlet om, hvad man selv kan gøre for at modvirke depressionen.

Derfor overraskede det mig stærkt, at brugeren laver et personligt statement, der slet ikke sætter hendes depression i fokus. Dét, hun gerne vil have hjælp til, er hendes ensomhed, skabt af en angst for andre mennesker.

Det overraskede også psykiateren og kontaktsygeplejersken, men blev hurtigt indført i behandlingsplanen. Herefter ændrede indsatsen sin støtte, ved både at arrangere følge til et lokalt værested og tale om, hvordan nye møder med andre mennesker kunne komme i stand, ligesom der også medicinsk kunne fokuseres mere på angst."

7. Ledelsens oplevelse af aktionen

Der er lavet interviews med fire ledere: en afdelingssygeplejerske fra et lukket døgnafsnit, en afdelingssygeplejerske fra et åbent afsnit, en ledende sygeplejerske for et kombineret regionalt og kommunalt ambulant tilbud og en leder af en kommunal recovery skole.

De fire ledere er blevet spurgt til, hvilke forskelle de har oplevet, at aktionen gjorde i samarbejdet mellem peer-medarbejdere, brugere og øvrigt personale, samt hvordan de ser implementeringsmulighederne for *personlige statements*.

Opfylder *personlige statements* et behov i ledelsens øjne?

Til interviewene anvendtes Recovery Self-Assessment-skalaen (RSA)⁵ til at undersøge behovet for at styrke recovery-orienteringen i den enkelte indsats, herunder om *personlige statements* kan spille en meningsfuld rolle i den forbindelse. RSA er en selvrapporteret skala, der bruges til at identificere styrker og forbedringsområder for styrket recovery-orientering.

Alle ledere så det at give patienter håb, som meget vigtigt og vurderede, at personalet i høj grad troede på, at patienter kunne komme sig. Lederne prioriterede det meget højt, at den enkelte brugers forløb skulle besluttet sammen med vedkommende, samt at inddragelsen skulle ske tidligt. Endeligt var det vigtigt for lederne at brugerne altid fremstår som personer og ikke blot som syge/mangelfulde, og de vurderede alle, at indsatsen formåede at høre patienters behov og omsætte dem til planer.

Således har der ikke ud fra RSA-skalaen kunnet udpeges et særligt behov for at introducere *personlige statements* i hverken kommunale og regionale indsatser. Samtidig viste alle fire interviews tydeligt, at recovery er det centrale paradigme, lederne forstår praksis ud fra.

Er *personlige statements* anvendeligt som samarbejdsredskab mellem bruger og indsats?

Der har ikke været tilstrækkelig med læring i aktionen, til at lederne har kunnet vurdere dette.

Påvirkes peer-medarbejderes rolle positivt, i den indsats de arbejder i, når de er ansvarlige for at introducere *personlige statements* for brugerne?

Interviewene med de fire ledere bekræftede, at der opleves et behov for større tydelighed i peer-medarbejdernes rolle, og at *personlige statements* kunne udgøre en del af løsningen. Lederne kobledes dette til at udvikle mere specifikke funktioner for peer-medarbejdere, som styrker samarbejdet med det øvrige personale.

”Vi vil meget gerne have mere tydelige peer-medarbejdere. Peer-medarbejdere skal have nogle konkrete redskaber, ellers er de ikke tydelige. De skal kunne noget håndgribeligt.” – Leder.

Derudover havde en leder bemærket, at flere fra det øvrige personale havde henvendt sig til peer-medarbejderen, så der kunne laves *personlige statements* med deres brugere, fx før opstartsmøder.

Styrker *personlige statements* samarbejdet mellem brugere, peer-medarbejdere og øvrigt personale?

Selvom de fire ledere kun havde få eksempler at trække på, var deres oplevelse, at *personlige statements* kan styrke samarbejdet mellem brugere, peer-medarbejdere og øvrigt personale. De fire ledere havde ikke gjort mange observationer af ændringer i forholdet mellem brugere og øvrigt personale, men de

⁵ Se [Recovery Self-Assessment - Yale Program for Recovery and Community Health](#) (provider)

observationer de havde gjort sig, var dog nok til at lederne var interesserede i at fortsætte med *personlige statements*.

Flere ledere beskriver en oplevelse af, at *personlige statements* især kvalificerer brugerne til at samarbejde ikke bare med indsatsen, men også til bedre at kunne beskrive deres situation og støttebehov overfor deres familie, venner m.m.

"Det virker som om, at brugere, der har lavet personlige statements, bedre kan udtrykke deres behov, både over for personale men især overfor deres pårørende." - Leder

En leder havde oplevet, særligt for brugere der ikke allerede havde lange forløb bag sig, var der indikationer på, at *personlige statements* skabte et anderledes udgangspunkt for mødet og samarbejdet med indsatsen, og som var værdifuldt for brugerne.

"Personlige statements forekommer særligt nyttige for brugere, der ikke allerede kender psykiatrien ind og ud." – Leder.

Ledernes forslag til implementering

Ledernes forslag til implementering havde det til fælles, at de vurderede at den mest realistiske mulighed for at implementere *personlige statements* i daglig praksis, er hvis *personlige statements* kan integreres i en praksis som allerede prioriteres.

For eksempel foreslog begge ledere for døgnafsnit at *personlige statements* kunne integreres i Safewards-modellen, hvor de kunne være en mere konkret måde at arbejde med interventionen 'Lær hinanden at kende.'

En leder berettede også, at deres ledende overlæge var interesseret i *personlige statements* som en måde at understøtte personlige mål i behandlingsplanerne. Næsten ordret er samme formulering er kommet fra andre ledende overlæger.

8. Konklusioner og anbefalinger

Aktionen havde til formål at undersøge:

1. Om *personlige statements*
 - a. opfylder et behov hos brugerne.
 - b. er anvendeligt som samarbejdsredskab mellem bruger og indsats.
 - c. på en meningsfuld måde tydeliggør brugernes perspektiv, viden og ønsker.
 - d. bidrager til, at brugerne i højere grad er med til at bestemme, hvilken hjælp og støtte de har behov for.
2. Om det påvirker peer-medarbejderes rolle positivt, i den indsats de arbejder i, når de er ansvarlige for at introducere *personlige statements* for brugerne.
3. Om *personlige statements* styrker samarbejdet mellem brugere, peer-medarbejdere og øvrigt personale.

Grundet begrænsningerne i empiriindsamlingen, er det følgende ikke en endelig konklusion på ovenstående spørgsmål, men et indblik de nuværende erfaringer med virksomme forhold forbundet med brugen af *personlige statements*.

Opfylder *personlige statements* et behov hos brugerne?

I forbindelse med udarbejdelsen og anvendelsen af *personlige statements* i aktionen har brugere, peer-medarbejdere og ledere peget på en række forskellige behov hos brugerne i mødet med indsatsen. Disse behov rækker ind i samarbejdet med peer-medarbejdere og øvrige medarbejdere, men handler også om den enkeltes livssituation.

Aktionen har givet følgende læring om behovet for *personlige statements* hos brugerne:

- "Det er 'første gang jeg har skullet beskrive mig selv så positivt'" - Særligt brugerne efterlyser, at samarbejdet med indsatserne (også) har et styrkefokus, der lader brugernes ressourcer og positive sider spille en rolle i samarbejdet og dialogerne om deres situation. At kunne beskrive sig selv positivt synes også at have betydning for ens egen selvforståelse, hverdagsliv og relationer til pårørende, naboer m.m.
- Alle interviewede brugere oplever det som deres ansvar at sikre, at møder med indsatsen også er meningsfulde for dem. Alle brugerne kendte i større eller mindre grad til problemer med at blive hørt og inddraget i tilrettelæggelsen af eget forløb. Hovedparten havde oplevet at modtage behandling/støtte, som de ikke fandt relevant eller meningsfuld for dem. Aktionen svarer ikke på i hvilken udstrækning *personlige statements* ændrer dette, men ledere har observeret at brugerne styrkes i at udtrykke deres behov, når de arbejder med *personlige Statements*.
- Brugere beskriver samstemmende et behov for et mødeforberedelsesredskab, og dette redskab skal være skriftligt, da mødet med indsatsen typisk er stressende og det kan være svært at huske, hvad man vil sige. Det er væsentligt at dette redskab gør ens personlige håb og drømme tydelige ind i samarbejdet med indsatsen.

Aktionen har givet følgende læring om behovet for at arbejde med *personlige statements* hos peer-medarbejdere:

- Peer-medarbejderes overordnede feedback på aktionen tyder på, at peer-medarbejdernes rolle i forhold til den konkrete planlægning af det enkelte forløb, ofte ikke er tydeligt defineret.

- Som det beskrives, er det op til brugerne at få noget værdifuldt ud af samtalerne med peer-medarbejderne, og selv at bringe det videre i ens eget forløb. Dette kan skabe en uklarhed om betydningen af de samtaler peer-medarbejdere har med patienterne.
- Givet den brede usikkerhed om, hvad recovery-orienteret praksis konkret er, tyder aktionen på, at *personlige statements* kan bidrage til at konkretisere, hvad en recovery-orienteret og rehabiliterende indsats konkret er for den enkelte bruger. Dette synes både at være værdifuldt i samarbejdet om det enkelte forløb, og samtidig også at kunne styrke den fælles forståelse mellem peer-medarbejdere og det øvrige personale, af recovery-orienteret praksis.
- Både peer-medarbejdere og ledere peger på at det kan styrke peer-medarbejders rolle i forhold til kollegaerne, når peer-medarbejdere har som opgave at lave *Personlige statements* med brugerne. Dette er særligt væsentligt når ens rolle er uklar eller hvis man er ny peer og usikker på ens rolle og opgaver.

Er personlige statements anvendeligt som samarbejdsredskab mellem bruger og indsats?

På basis af erfaringerne fra aktionen må spørgsmålet besvares i flere led:

Kan peer-medarbejdere og brugere anvende arbejdsarket?	Er personlige statements meningsfulde at anvende i fh.t. nuværende praksis i kommuner og regioner?	Kan personlige statements anvendes i planlægningen, beslutningerne og samarbejdet omkring det enkelte forløb?
Ja. Der er udarbejdet min. 50 <i>personlige statements</i> under aktionen. Brugere beskriver at det har haft værdi at kunne anvende det sammen med peer-medarbejdere.	Sandsynligvis. Ingen brugere har afvist <i>personlige statements</i> som irrelevante, for besværlige at anvende etc. Brugere, der normalt er 'skeptiske overfor skemaer,' har ønsket at arbejde med <i>personlige statements</i> . Peers har kunnet anvende skemaet uden forudgående træning.	Kan ikke besvares fyldestgørende på baggrund af erfaringerne fra aktion ét. Et særligt opmærksomhedspunkt er, at peer-medarbejdere ofte kun har ét møde med brugeren.

Kan *personlige statements* på en meningsfuld måde tydeliggøre brugernes perspektiv, viden og ønsker?

Der er på nuværende tidspunkt kun få erfaringer, hvor *personlige statements* er blevet anvendt til møder og lignende, men de erfaringer der er, er positive. Fx når brugere oplever at være styrket til et møde ved at have skrevet sit personlige statement ned, eller at møder bliver 'mere styrede og fokuserede.'

Derudover tyder meget på, at *personlige statements* kan muliggøre en større grad af forventningsafstemning om, hvad problemet er. Fx hvis afledte følger af ens psykiske vanskeligheder, påvirker brugeren mere end de specifikke symptomer eller problemer som indsatsen har fokus på. Fx hvis social angst har ført til ensomhed, og brugeren oplever dette som sit væsentligste problem.

Det har tilsyneladende også stor værdi, at brugerne kan italesætte overfor sig selv, hvad der er vigtigt for dem og deres handlemuligheder, hvilket tyder på, at *personlige statements* opleves som værdifulde for brugerne som et selvstændigt og recovery-understøttende redskab.

Bidrager *personlige statements* til, at brugerne i højere grad er med til at bestemme, hvilken hjælp og støtte de har behov for?

Ledere har oplevet, at brugere rustes til bedre at kunne beskrive deres situation og støttebehov overfor både indsats og pårørende, når de har arbejdet med *personlige statements*. Der er dog brug for at beskæftige sig mere med dette spørgsmål.

Aktionen har identificeret en række barrierer for, at *personlige statements* kan styrke samarbejdet mellem bruger og indsats:

- Peer-medarbejdere peger på, at der mangler en procedure for, hvordan øvrigt personale i indsatserne, skal tage *personlige statements* op, når peers har lavet dem med brugerne.
- Det forekommer uklart i de fleste indsatser, hvordan brugernes udsagn og præferencer konkret spiller en rolle i tilrettelæggelsen af den enkeltes forløb. Hertil er der en række spørgsmål om tavshedspligt, persondata m.m.

En lidt anden type barriere, som brugerne peger på, er at indsatserne ofte er snævert fokuserede på at identificere problemer og mangler, hvilket ikke opleves som konstruktivt af brugerne. De oplever at det bl.a. skyldes tidsmangel, pessimisme og at det er svært at få sagt afgørende ting til personalet.

Påvirker det peer-medarbejders rolle positivt, når de er ansvarlige for at introducere *personlige statements* for brugerne?

Lederne oplever, at når peer-medarbejdere gives en konkret funktion, har det en positiv virkning på peer-medarbejderens rolle og samarbejde med det øvrige personale.

Både en leder og flere peer-medarbejdere har oplevet, at kollegaerne oftere efterspurgte peer-medarbejders samarbejde og input, efter de begyndte at lave *personlige statements* med brugerne. Samtidig havde en leder iagttaget, at personlige statements kan være særligt vigtige hos mennesker, der debuterede i systemet, for at bevare brugerens positive selvidentitet og handlekraft.

Samlet tyder erfaringerne fra aktionen på, at *personlige statements* faktisk kan give peer-medarbejdere en tydeligere rolle i forhold til det øvrige personale.

Kan *personlige statements* styrke samarbejdet mellem brugere, peer-medarbejdere og øvrigt personale?

Samlet tyder meget på det, men der er behov for at dette undersøges nærmere i aktion to.

8.1 Anbefalinger til aktion #2

Rapporten giver således anledning til følgende anbefaling:

- Aktion to skal have fokus på læring om, på hvilke måder *Personlige statements* konkret kan anvendes i planlægningen, beslutningerne og samarbejdet omkring det enkelte forløb. Det kan fx være til behandlingskonferencer, møder og i samarbejdet mellem peer-medarbejdere og øvrigt personale. Derudover bør der være en særlig opmærksomhed på, hvordan *Personlige statements* kan anvendes tidligst muligt.

Hertil bør aktion to beskæftige sig med følgende implementerings-relaterede spørgsmål:

- Hvilke eksisterende praksisser kan *Personlige statements* integreres i?
 - Hvad har brugere, peer-medarbejdere og øvrige medarbejdere brug for, for at kunne arbejde med *Personlige Statements* i denne sammenhæng?
- Hvilken rolle er det ønskværdigt at peer-medarbejders samtaler med brugerne om *Personlige Statements*, konkret spiller i indsatsen?
- Hvilken forskel gør det for brugere, peer-medarbejdere og øvrige medarbejdere, når *Personlige statements* konkret anvendes?
- Hvilke væsentligt barrierer skal man som indsats forholde sig til, hvis man ønsker at implementere *Personlige Statements*? Fx tavshedspligt, tidsforbrug m.m.

Der skal være en særlig opmærksomhed på at indhente regionale erfaringer.

Samlet kan anbefalingerne formuleres som, at aktion to skal undersøge, hvordan brugerens udsagn kan blive efterspurgte og nødvendige for tilrettelæggelsen af den enkeltes indsats. Fx i behandlingsplaner og bestillinger (VUM).

9. Perspektivering

Selvom interviewene ikke afdækkede et særligt oplevet behov for at introducere *personlige statements*, viser en gennemgang af en række regioners og kommuners målsætninger, at man overordnet stadig leder efter måder at styrke recovery-orienteringen og øge inddragelsen af brugernes egen viden og forståelser:

To aktuelt prioriterede dagsordener i regioner og kommuner

Ønsket om styrket personcentrering:

“Vi ønsker nu at tage de næste skridt mod en recovery-orienteret tilgang, hvor patientens perspektiv i endnu højere grad er en integreret del af behandlingen.”
- Region Hovedstadens Psykiatri

“Vores indsatser til københavnere med psykisk sygdom skal tilrettelægges ud fra borgernes ønsker og behov og ikke bare ud fra det, som vi mener, er det rigtige. Borgerne er erfaringseksperter, mens vi er fageksperter. Netop derfor skal vi samarbejde ligeværdigt.” – Københavns Kommune.

Ønsket om ny praksis eller tydeliggørelse af eksisterende:

“Fokus på fælles viden om recovery og på hvordan alle fagligheder spiller en rolle for patientens recovery.” – Region Sjælland

“Vi skal derfor bruge og udvikle metoder, der forbinder recovery-tankegangen med vores daglige kliniske praksis og samarbejdet med patienten.”
- Region Hovedstadens Psykiatri

Meget tyder på at *personlige statements* støtter brugerne i at italesætte egne svar og løsninger samt konsekvenserne af ens psykiske vanskeligheder i hverdagen. Forhold som indsatsen ellers risikerer at overse.

Derved kan *personlige statements* tilsyneladende bygge bro mellem brugerens og indsatsens verdener, og bidrage til, at indsatsen agerer mest hensigtsmæssigt i den konkrete situation, samt at det der iværksættes opleves som relevant og værdiskabende for brugerne.

Dette er en positiv læring, da centrale principper i Fælles Beslutningstagen bl.a. handler om at sikre god forventningsafstemning og tydelighed om både brugernes og indsatsens præferencer. Dertil er det vigtigt at begge parter er involverede. Samtidig forekommer *personlige statements* enkelt og brugbart for peer-medarbejdere at introducere for brugerne.

Aktionen har i overraskende grad vist et behov hos brugerne, for at kunne validere ens egen forståelse af sig selv, ens situation og ens handlestrategier. Der er flere eksempler på, at brugere har anvendt *personlige statements* i deres hverdag og overfor pårørende m.fl.

Interview med brugerne tyder også på, at brugerne gør et langt større og for andre måske usynligt arbejde for at sikre, at den behandling og støtte de modtager er relevant og meningsfuld for dem. Dette er et væsentligt fund og tyder på, at en styrket recovery-orientering i indsatserne forudsætter, at ikke kun peers og medarbejders forudsætninger for at samarbejde med brugerne styrkes, men at det også er nødvendigt at overveje, hvordan brugerne kan styrkes, ikke kun i forhold til deres recovery – men også i forhold til samarbejdet med indsatsen.

Tilhører:

DET HER ER
DIT PAPIR.
BRUG DET
SOM DU VIL.

Sådan introducerer jeg mig selv:

Jeg er

Det er vigtigt for mig at:

Jeg vil

Jeg vil gerne have hjælp til:

Kan vi?

Så jeg kan:

Det er
mit liv
det
handler
om

TJEKLISTE

Præsenterer du dig som et menneske,
frem for fx en sygdom eller et problem?

Får du sagt, hvad der er vigtigt
for dig?

Forklarer du, hvilken forandring
du ønsker?

Inviterer du andre til at hjælpe dig
med noget, der er vigtigt for dig?

Er du klar over, hvad du selv
kan gøre?

Med inspiration fra 'power statement
worksheet' Pat Deegan

Om

Aktionen og denne rapport er gennemført i et samarbejde mellem Peer-Partnerskabet, Region Hovedstadens Psykiatri, Region Sjælland, Københavns Kommune og Peer-Netværket Danmark, som en del af projekterne '*Peers som Recoveryguider*' og '*Fra Tavs Viden til Tydelighed i Samarbejdet*'.

Projekt '*Peers som Recoveryguider*' er et 2¾-årigt projekt, der er støttet af TrygFonden med 2.1 millioner kroner. Projektet er en videreførelse- og udvikling af projekt '*Fra tavs viden til tydelighed i samarbejdet*,' der drives af Peer-Netværket Danmark, og som er støttet af Sundhedsstyrelsen med 1.5 millioner kroner.

Projekt '*Peers som Recoveryguider*' skal bidrage til, at flere kommer sig, ved at udvikle ny personcentreret og recovery-orienteret praksis, hvori peer-støtte er et centralt element. Ud over at udvikle ny praksis, skal projektet bidrage til implementeringen af den praksis, der udvikles, gennem et landsdækkende undervisningsforløb.

Projektet drives af Peer-Partnerskabet, der er stiftet af SIND og Det Sociale Netværk.

Se mere på www.peerpartnerskabet.dk

September 2021 © Peer-Partnerskabet og Peer-Netværket Danmark. Rettighederne til arbejdsarket tilhører Peer-Partnerskabet.

Rapporten må gengives med tydelig kildeangivelse.

Kontakt

Hvis du har spørgsmål til denne rapport eller andet i forbindelse med rapporten, bedes du kontakte koordinator Nis Bjarnhof på nis@peernet.dk

Alternativt kan du kontakte Chefkonsulent Klavs Serup Rasmussen på ksr@detsocialenetvaerk.dk

Anvendt litteratur

Borg M, Karlsson B, Tondora og Anette Stenhammer: *Recoveryorienterte praksisser. En systematisk kunnskapssammenstilling*. Nasjonalt Kompetansecenter for psykisk helsearbeid, 2013

Borg M, Karlsson B, Tondora J, Davidson L.: *Implementing person-centered care in psychiatric rehabilitation: what does this involve?* *Isr J Psychiatry Relat Sci*. 2009;46(2):84-93. PMID: 19827691.

Hummelvoll Jan K., Karlsson Bengt, Borg Marit (2015). *Recovery and person-centredness in mental health services: roots of the concepts and implications for practice*. *International Practice Development Journal*. Special Issue Paper. Volume 5, Special Issue on Person-centredness, Article 7

Madsen, Anna Kristine (2018). *Recovery-orienteret praksis på psykiatriske sengeafsnit*. Phd.

Malene Lue Kessing (2021): *Doing peer work in mental health services: Unpacking different enactments of lived experiences*. *Health Sociology Review*, DOI: 10.1080/14461242.2020.1865183

Mike Slade: *100 Ways to Support Recovery: A guide for mental health professionals*. Rethink 2009